

A dunavirág (*Ephoron virgo*) rajzása a Hortobágy–Berettyón

Metzker Krisztina, Kriska György, Nyeste Krisztián

Egy kirepült hím dunavirág (Fotó: Metzker Krisztina)

Egy folyó természeti értékét számos tényező határozza meg, ezek közül az egyik legfontosabb az, milyen élőhelyet biztosít a benne és körülötte élő fajoknak. A Nagy-Sárrét vízrendezése során kialakított Hortobágy–Berettyó gazdag élővilága évről évre tartogat meglepetéseket mindazoknak, akik figyelemmel kísérik a folyó változásait.

Augusztus első napjaiban a Körösvidéki Horgász Egyesületek Szövetségének halőrei esti szolgálatuk közben különleges jelenséget észleltek: a vízfelszín felett hatalmas tömegben repkedő rovarokat, amelyek a lámpák fénye felé húzódtak. A megfigyelések és felvételek igazolták, hogy a védett dunavirág rajzása kezdődött meg a Nagykunsági-főcsatorna torkolatánál, Mezőtúr közelében. Ez különösen érdekes, hiszen hazánkban a faj tömegrajzásai leginkább a Duna mentén ismertek, innen ered közismert elnevezése is.

A dunavirág a tiszavirághoz hasonlóan védett kérészfaj, amely a kérészek rendjébe tartozó dunavirágfélék (*Polymitarcidae*) családjának egyetlen hazai képviselője. Felmerül a kérdés, miként jelenhetett meg e kérészfaj ilyen távoli helyen eredeti élőhelyétől. A Nagykunsági-főcsatorna a Tisza vizét vezeti a Hortobágy–Berettyóba. Bár a Tiszában már kimutatták a dunavirág lárváit, ott az alacsony egyedszámuk miatt eddig nem alakult ki tömeges rajzás. A Körösökből azonban szintén ismert a faj, így valószínűbb, hogy onnan érkezett.

A lárvák fejlődéséhez kavicsos meder szükséges, de agyagos padokban is megtalálták már, a tiszavirág lárváival együtt. A Tiszában ezek az élőhelyek ritkák, ezért rajzásai csak bizonyos szakaszokon figyelhetők meg. A Körösökben és a Hortobágy–Berettyóban azonban gyakrabban fordul elő kavicsos aljzat, ami kedvez a dunavirág megtelepedésének. Az észlelés helyszíne, azaz a Hortobágy–Berettyó és a Nagykunsági-főcsatorna találkozási pontja, mindössze 15 kilométerre van a Hármas-Körös összefolyásától. A tömeges megjelenést fokozhatja, hogy a csatornán keresztül nagy vízmennyiség érkezik a folyóba, a helyiek által „Zubogónak” nevezett torkolat alatti szakaszon pedig a víz sebessége is megnő.

A dunavirág lárvái április közepén kelnek ki az előző évben lerakott petékből, és július végén–augusztus elején az időjárástól, a vízhőmérséklettől és a vízállástól függően, rajzanak ki. A nőstények rendszerint a folyással szemben repülnek, mielőtt a petéiket lerakják a vízbe, de tömeges rajzás idején oldalirányban is eltávolodhatnak a folyótól. Ezt fokozhatja a fényszennyezés, hiszen a mesterséges fényforrások erősen vonzzák őket. Gyakran utak fölé is kirepülhetnek, mert az aszfalt a vízfelszínhez hasonlóan ver vissza poláros fényt, így megtéveszti a rovarokat. Emiatt sajnos sok pete nem kerül a vízbe. Az is elképzelhető azonban, hogy ez nem tévút, hanem természetes kolonizációs stratégia: amikor egy folyó eltartóképesége eléri a maximumot, a populáció új vizes élőhelyek felé terjeszkedik. Ez magyarázhatja a most megfigyelt, 2018 óta nem tapasztalt nagy eltávolodási pontokat a kikelési helyeiktől.

Elméletileg makrogerinctelen-mintavétellel is kimutatható a faj lárvája, a rajzás azonban sokkal biztosabb jelzés. A hímek – amelyek két, míg a nőstények három faroknyúlvánnyal rendelkeznek – nem távolodnak el a rajzás helyszínétől. Ha tehát vízfelszín felett hímeket látunk, biztosra vehetjük, hogy a közelben lárvák fejlődtek.

A dunavirágrajzás alapfeltétele a peték és lárvák megléte, a jó ökológiai állapot és a háborítatlan kavicsos aljzat. Ha ezek adottak, a következő években is számíthatunk erre a különleges természeti jelenségre.

A rajzás idején vízbe hulló peték és elpusztult rovarok bőséges táplálékot jelentenek a halaknak. Az ivadékok számára a kérészpeték könnyen hozzáférhető, tápláló eleséget biztosítanak. A keszegfélék nagy mennyiségben fogyasztják az elhullott rovarokat, így gyorsabban gyarapodnak. A ragadozóhalak (pl. süllő, balin, csuka) közvetetten profitálnak, hiszen zsákmányhalaik ilyenkor jól táplálkoznak és